N°. 284. ANNO 1850. **ARNHEMSCHE COURANT.** Donderdag 28 November.

De armzorg als deel der algemeene staatszorg.

—

III.

Doorredenerende op zijne eenmaal aangenomene onderscheiding tusschen *armen* en *paupers*, wil de heer BOER alleen aan de eerste klasse van armen een bestendig en ruim onderhoud verschaffen. »De voorafgaande economische beschouwingen," zegt hij, »leiden, naar onze overtuiging, tot zeer gewigtige gevolgtrekkingen. Eene eerste is deze: dat de *eigenlijke* armoede, zoo als wij die omschreven, die uit *jaren*, *ziekten* en *onvoorziene rampen* ontspruit, gelenigd moet worden, daar *godsdienst* en *zedekunde* dit GEBIEDEND vorderen. En zoude zij, bij beschaafde volken, bij natiën, waar nog éénig godsdienstig en zedelijk gevoel heerscht, niet steeds leniging vinden? Men mag dit, ook uit de ondervinding, gerust bevestigend beantwoorden; men mag meer, daar men tevens kan aannemen, dat de voortbrenging der burgermaatschappijen groot genoeg is, om haar vooruit te doen gaan, ook bij dergelijk armenonderhoud *op de* RUIMSTE *schaal* uitgeoefend."

Zeer steekt tegen deze, door godsdienst en zedelijkheid gebiedend gevorderde verpligting tot onderstand der »eigenlijke" armen, de karige aalmoes af, die de schrijver wel, uit hoofde van den oogenblikkelijken nood, voor den »oneigenlijken arme, den *pauper*", wil afzonderen:

»Maar het is niet even zoo gelegen met de overbevolking en het daaruit ontstaande pauperisme in de lagere volksklassen. Het wekt en verdient onze sympathie *in minderen graad*, daar het grootendeels althans een noodzakelijk gevolg is van 's menschen vrije, maar onbedachte handelingen.— Ondertusschen willen wij ook hier *tijdelijke* hulp niet uitsluiten, maar men moet bedenken, dat die hulp vooral *met oordeel* moet aangewend worden en hare *natuurlijke* grenzen heeft. De wetten der voortbrenging leeren ons dit. Vermeerderen de arbeidende klassen sterker dan de behoefte aan arbeid dit vordert, zoo zullen zij van hun aandeel in de jaarlijksche opbrengst slechter en bekrompener moeten leven. Dit is, gelijk wij zagen, reeds een groot nadeel, daar ellendig en slecht leven den mensch naar ligchaam en geest ten verderve rigt, hem verdierlijkt en verwildert; omstandigheden, die tot zijne onbedachtzaamheid en derhalve ook tot gestadige vermeerdering van zijn geslacht voeren. Gaat men hierbij echter steeds uit van het denkbeeld, dat die menschen toch moeten geholpen worden, dat niemand in eene welgeordende maatschappij van honger mag sterven, en geeft men hun het zoogenaamde regt om te leven, dat is, met andere woorden, het regt om ten koste hunner medeburgers onderhoud te vorderen, zoo blijven zij zich uitbreiden en worden spoedig zoo talrijk, dat het aandeel in de jaarlijksche voortbrenging, aan de arbeidende klasse toekomende, weldra ten eenenmale ontoereikende is, om in hunne behoeften te voorzien."

De zin is, gelijk men ziet, deze: »Eigenlijke armoede", d. i. armoede uit physieke oorzaken, is een *ongeluk;* armoede uit gebrek aan middelen van bestaan is een *misdrijf*, van hetwelk het gebrek de verdiende straf is. De gevolgtrekking laat echter, al neemt men de theorie aan, te wenschen overig. Om de straf te verdienen, moet het eerst bewezen zijn, dat de misdadiger wetens en willens het misdrijf pleegde. En is dit hier het geval? Indien het bestaan van eenen individu, die geene middelen heeft om in zijn bestaan te voorzien, een vergrijp is tegen de rust en orde der maatschappij, het is dan toch in allen gevalle, een vergrijp dat buiten *zijne* schuld is. Zijn *bestaan* is een delict, maar een delict, dat *hij* niet pleegde, waarvoor *hij* dus ook, billijkerwijze, niet aansprakelijk behoort te worden gesteld. Dat het middel van bestaan ontbreekt, is insgelijks niet *zijne* schuld. Al *wist* hij het, al *kon* hij het weten, hij kan de wet zijner natuur niet veranderen die, om te leven, *middelen* om te leven, eischt. Het schijnt te blijken, dat, toen de natuur den mensch schiep, zij de leer van MALTHUS nog niet kende. De mensch wordt geboren buiten zijn toedoen; de natuur schiet te kort om aan de eischen der natuur te voldoen en MALTHUS loochent »het zoogenaamde regt om te leven." Er is slechts één middel tot uitkomst: dat de *pauper* trachte een *arme* te worden; dat hij beproeve van de klasse der armen uit *misdrijf*, over te gaan tot de klasse der armen uit *ongeluk*, aan welke onderstand »op de ruimste schaal" uit te oefenen, godsdienst en zedekunde *gebiedend* vorderen.

Hier, dunkt ons, blijkt terstond reeds de onuitvoerbaarheid der scheiding van de zoogenaamde *armen* en de zoogenaamde *paupers*. Pauperisme, zegt de heer BOER, baart »een ellendig en slecht leven," rigt den mensch »naar ligchaam en geest" ten verderve, »verdierlijkt en verwildert hem." Zal die ellendige en slechte, verdorvene, verdierlijkte en verwilderde toestand niet reeds van zelf tot armoede uit *physieke* oorzaken, tot de armoede die op grond van ziels- en ligchaams-kwalen hulp eischt, voeren? Welke vruchtbaarder oorzaak van krankheden en gebreken is er, dan juist de naamlooze en oneindige jammer en ellende geleden, ten gevolge van het gemis aan middelen om te bestaan? En is het nu, — wij willen niet zeggen menschlievend, — maar verstandig en economisch geredeneerd, wanneer men de noodzakelijkheid en het nut der tusschenkomst bij het eerste stadium der kwaal, ten stelligste ontkent, terwijl men dezelve ten ruimste toestaat wanneer de ziekte het tweede stadium is ingetreden? Is de arme, die met geene mogelijkheid werk kan vinden om in zijne behoeften te voorzien, die ten gevolge daarvan in kommer wegkwijnt, is die minder een arme van wege »physieke onmogelijkheid" dan hij die door een ligchaams-gebrek verhinderd wordt zijn levens-onderhoud te verdienen? Ligt de oorzaak, dat er geen werk *is*, niet zoowel buiten den wil en de magt van den *pauper*, als de oorzaak, dat hij niet werken *kan*, buiten den wil en de magt van den invalide arme?

Dit geheele onderzoek echter en de scheiding tusschen armen van wege physieke omstandigheden en armen, van wege gebrek aan middelen van bestaan, dunkt ons voornamelijk daarom voor de quaestie der armverzorging onvruchtbaar, daar de publieke armzorg hare tusschenkomst niet grondt op *zedelijke* of *godsdienstige*, maar op enkel *maatschappelijke* en *politische* overwegingen. Van het standpunt van de overheid gezien, is de armoede — of het pauperisme, zoo men deze benaming juister oordeelt, — een kwaad, een *incommodum*, waartegen zij *in het publiek belang* verpligt is maatregelen te nemen. De oorzaak van het kwaad, en of het *incommodum* ontstaat geheel *buiten* of gedeeltelijk *met* toedoen van die er het voorwerp van zijn, is, uit dit oogpunt gezien, geheel onverschillig. Het kwaad is de *armoede*; het middel moet dus gerigt zijn tegen de *armoede*, zonder onderscheid welke de *soort* van armoede is.

»Die hulp" (tegen het pauperisme, de *on*eigenlijke armoede) »moet vooral *met oordeel* aangewend worden en heeft hare *natuurlijke* grenzen." Is dit niet altijd en evenzeer bij de »eigenlijke" armoede het geval? Wie kan, al wilde hij, »de *natuurlijke* grenzen" overtreden, die de aard der dingen en het wezen der zaak hebben getrokken?

Aan het hierop volgend argument, waarmede de schrijver de publieke armzorg bestrijdt: armzorg is eene »rein zedelijke" verpligting en mag *daarom* niet van overheidswege aan regels en voorschriften gebonden worden, wijden wij een volgend artikel.

Buitenlandsche Berigten.

DUITSCHLAND.

Frankfort, *24 nov.* Uit Weenen wordt berigt, dat in de militaire bureaux bij voortduring de grootste bedrijvigheid heerscht.

— De Augsburger bladen melden, dat de spoorweg nog altijd Oostenrijksche troepen en krijgsmaterieël langs die stad vervoert; een en ander is bestemd voor het Oostenrijksche korps aan de noordelijke grenzen van Beijeren.

— In Beijeren worden de krijgstoerustingen met den grootsten ijver voortgezet. Uit Stuttgardt meldt men, dat in de tuighuizen zulke toebereidselen gemaakt worden, alsof men het Wurtembergsche leger tot eene nog grootere sterkte dan de gewone is, wil brengen. Van de vrijheid, om zich door betaling van een remplaçant van de krijgsdienst vrij te koopen, wordt sterk gebruik gemaakt, hetgeen duidelijk schijnt aan te duiden dat men de waarschijnlijkheid van het uitbreken eens oorlogs niet als zoover verwijderd beschouwt, dat men zich dezen last niet van den hals wil schuiven.

— Het doortrekken van Pruisische troepen, die uit Baden komen, door Frankfort, vindt nu dagelijks plaats, en zal wel nog eenige dagen aanhouden. Een groot gedeelte dezer troepen, vooral de kavallerie en artillerie, begeeft zich naar Wetzlar, alwaar een aanzienlijk korps bijeengetrokken wordt; de overige begeven zich door Nassau naar Koblentz.

— De Prins *v. Thurn und Taxis*, de opperbevelhebber van de bondstroepen in Keurhessen, heeft van de militaire bondscommissie nieuwe instructiën ontvangen. Of deze strekken tot een dadelijk oprukken van Fulda naar Kassel of eene opschorting der operatiën voorschrijven, daarvan is nog niets bekend.

— Zelfs in de best onderrigte kringen heerscht tegenwoordig de volkomenste onzekerheid omtrent de gebeurtenissen, welke over Duitschland beschoren zijn. De tallooze wijzigingen en geheele veranderingen, welke de Duitsche politiek in de laatste weken heeft moeten ondergaan, maken voor het vervolg elke voorspelling omtrent den afloop der bestaande geschillen onmogelijk. Dezer dagen heeft men bij de diplomatie alhier groote drukte opgemerkt. Eergisteren nacht, te 3 ure, vertrok graaf *Thun* onverwachts naar Wilhelmsbad, waar hij reeds des morgens te 8 ure bij den Keurvorst ten gehoore werd ontvangen.

— Men schrijft uit Fulda dat de toestand der inwoners inderdaad ontijdelijk wordt.

De Pruisen betaalden alles, wat zij ontvingen en er werd behoorlijk voor hunnen gezorgd, maar de Beijeren schijnen gekomen te zijn om zich op kosten der Hessen, eens regt te goed te doen.

— Een der alhier uitkomende dagbladen, 't welk de Oostenrijksche staatkunde niet is toegedaan, meldt dat de Nederlandsche gezant voor Limburg en Luxemburg bij de bonds-vergadering, de heer *v. Scherff*, zoude zijn teruggeroepen, of althans gelast zoude zijn geworden, om de zittingen der bonds-vergadering niet meer bij te wonen, ten gevolge waarvan dit ligchaam, bij gebrek aan het gevorderde aantal stemmen, niet meer in staat zou zijn om een wettig besluit te kunnen nemen; (*zie ons nommer van gisteren*) — dit wordt tegengesproken. Als de aanleiding daartoe werd opgegeven, dat de jongste besluiten der bonds-vergadering zouden hebben kunnen strekken, om de in Keurhessen bestaande grondwettige orde van zaken omver te werpen. — Hoe het zij, de heer *v. Scherff* bevindt zich steeds in deze stad, en is, in elk geval, ook nog altijd als Nederlandsch gevolmagtigd minister bij den senaat, of het uitvoerend bewind van dezen vrijstaat, erkend.

— Handel en nijverheid lijden zeer onder de omstandigheden des tijds. Heden was men weder zeer ontmoedigd in de effecten sociëteit, en waren de staats-papieren op nieuw tot verminderde prijzen te bekomen.

Frankfort, 25 *nov.* Niettegenstaande de genomene maatregelen van voorzorg, werden gisteren avond toch de Pruisische en Beijersche soldaten handgemeen. Laatstgenoemden zouden zich plotseling in grooten getale van Sachsenhausen in herbergen aan deze zijde en bepaaldelijk op *de Zeil* bevonden en daardoor ligtelijk de overmagt op de in geringer aantal aanwezige Pruisen gehad hebben. Het gevecht zoude zeker een veel ernstiger aanzien gekregen hebben, ware het de spoedig afgezondene sterke patrouilles niet gelukt de straten schoon te vegen. — De terugroeping van den gezant van Luxemburg en Limburg bij den Bondsdag wordt, (voor als nog) tegengesproken; men beschouwt dit gerucht als eene dwaling, voortgesproten uit de laatste besluiten door de Luxemburgsche Kamer genomen.

— De doormarsch van Pruisische troepen uit Baden, duurt onafgebroken voort. Zoo zagen wij heden eene sterke ammunitie-kolonne in de rigting naar Friedberg doorkomen. — De inschrijving voor Keurhessen belooft een gunstigen uitslag. In de oude burger-vereeniging was b. v. heden reeds voor 2000 fl. ingeschreven. Daar men bij de vorming der comités voor deze zaak (even als vroeger bij de inzameling voor Sleeswijk-Holstein) de democratie op eene niet te regtvaardigen wijze had uitgesloten, heeft zich nu ook een democratisch comité tot ontvangst der bijdragen voor Keurhessen, gevormd.

— Op de beurs van heden gingen de Oostenrijksche fondsen weder aanzienlijk achteruit (2 à 3 pCt. lager dan gisteren), zonder dat men hiervoor eene bepaalde reden weet. Als zeer opmerkelijk bij deze voortdurende dobbering der fondsen, moet de vaste houding der Zuid-Duitsche fondsen beschouwd worden.

Van den Rijn, 25 *nov.* Uit Polen wordt gemeld, dat niet alleen aan de grenzen van Gallicië Russische troepen tot een observatie-korps worden vereenigd, maar dat ook troepen aan de Pruisische grenzen bijeentrekken.

— Bij Wetzlar trekken op nieuw Pruisische troepen bijeen; — te weten, een regement landweer, een regement infanterie, 't welk uit Baden terugkeert, een bataillon jagers, een regement ruiterij van de landweer, een regement huzaren en eene evenredige artillerie.

Gisteren zijn de 5 pCt. Oostenrijksche metallieken te Frankfort tot 69½ gedaald.

Ulm, 22 *nov.* Gisteren was hier het gerucht in omloop dat van de, uit het Vorarlbergsche komende Oostenrijksche troepen, reeds te Günzburg kavallerie was binnengerukt. Heden vernemen wij echter dat genoemde troepen, in die rigting slechts tot Burgau zijn gekomen.

Karlsruhe, 23 *nov.* Gisteren avond bragt de burgerwacht van deze residentie, om ook van hare zijde aan de Pruisische troepen voor hun vertrek uit Baden, een bewijs van hoogachting en dankbare erkentelijkheid te geven, eene serenade bij fakkellicht aan Z. Exc. den bevelvoerenden generaal baron *von Schreckenstein*.

Wiesbaden, 24 *nov.* Zoo even, des namiddags ure, kwam het eerste bataillon van het 7de regement Pruisische infanterie met een extra-spoortrein, onder den overste *Getze*, hier aan, en spoedig daarna, met eenen tweeden trein, de bagage. Het bataillon werd, onder het spelen der muziek van het hier in garnizoen liggend regement, feestelijk ontvangen door den minister van Oorlog en den generaal *von Hadeln*, het geheele korps officieren en eene groote menigte burgers en militairen van alle wapenen. Weldra betrokken de Pruisen de wacht voor het stadhuis enz. Morgen ochtend, voor 6 ure vertrekt het regement weder naar Biberich, van waar het per stoomboot naar Coblenz gebragt wordt.

Weenen, 21 *nov.* Bij keizerlijk besluit van 11 dezer zijn alle generaals, staf- en opper-officieren, welke zich op dit oogenblik met verlof buitenslands bevinden, opgeroepen, om zich zoo spoedig mogelijk naar hunne corpsen te begeven, met uitzondering van diegenen, aan welke wegens den slechten staat hunner gezondheid een verlof is toegestaan.

— Er heeft zich hier eene nieuwe sekte, die der Jong-Katholieken, gevormd. De meeste aanhangers dezer sekte treft men onder de jongere leden der lagere geestelijkheid van Weenen en het aartsbisdom aan.

— De veldmaarschalk *Radetzky* heeft het geheele personeel van zijn hoofdkwartier, naar Weenen ontboden.

Weenen, 22 *nov.* De jongste berigten uit Hongarije schilderen den toestand van dit land als buitengewoon troosteloos, zonder eenige hoop op verbetering. In weerwil der verzekeringen van de regering, gelooft men niet dat de reorganisatie van het land ooit tot stand zal komen. *Kossuth* geniet onder het volk nog altijd dezelfde populariteit, welke bij zeer velen zelfs naar eene godsdienstige vereering zweemt.

Intusschen is de toestand te Weenen zelf verre van te verbeteren. Handel en nijverheid kwijnen, zoo wel wegens de vrees voor oorlog, als wegens het gebrek aan geld en van de jongste maatregelen van de bank betrekkelijk de hulpbanken.

Berlijn, 24 *nov.* De half-officiëele dagbladen van gisteren avond bewaarden het stilzwijgen over de vredelievende depêches, welke, naar wij gisteren meldden, uit Weenen zouden ontvangen zijn. Doch de *Spenersche Ztg.* van heden bevat een artikel, waarbij verklaard wordt, dat van wege het Oostenrijksche kabinet nog geenerlei antwoord op de laatste Pruisische voorslagen is ontvangen.

— De scheuring in het kabinet blijft nog steeds bestaan. Op nieuw hebben, even als vóór de aftreding van den heer *von Radowitz*, intrigues plaats. Men kan echter nog niet met zekerheid zeggen, wat het gevolg van dit alles zal zijn.

Berlijn, 25 *nov. des avonds* (*Per telegraaf.*) Volgens de *Neue Preuss. Zeitung* zal Oostenrijk aan Pruisen de étappen-wegen door Keurhessen vrijlaten, doch eischt het oogenblikkelijke ontruiming.

Keulen, 25 *nov.* Van 18 tot 23 maart 1850 heeft in Zwitserland de volkstelling plaats gehad, waarvan onderstaande opgave het resultaat is:

Geheele bevolking 2,392,740, mannelijk geslacht 1,181,940, vrouwelijk geslacht 1,210,800, huisgezinnen 584,696, gemeenten 5,054, distrikten 177, vreemdelingen 71,570, staatkundige vlugtelingen 1539, zwervers, (*heimathlosen*) 2,198, hervormden 1,417,774, Katholijken 971,320: Israëlieten 3,146, ongehuwden 739,435, weduwenaars 148,568, uit Zwitserland afwezig 72,363.

BELGIE.

Brussel, 24 *nov.* De laatste woordenwisselingen ten aanzien van de begrooting van Buitenlandsche Zaken in de Kamer der Vertegenwoordigers, betroffen de dienst der stoompaketten van Ostende naar Dover, welke sommige leden verlangden dat aan bijzondere personen zoude worden vergund. De minister heeft echter weinig moeite gehad, om hen te doen gevoelen, dat een dergelijke maatregel groote ongelegenheid zoude opleveren. Evenmin is eene voordragt, strekkende tot het benoemen en bezoldigen van een aantal consuls in verscheidene buiten Europa gelegene zeehavens, in aanmerking genomen. Men heeft te dien aanzien de meerderheid doen opmerken, dat een dergelijke maatregel geenszins met het stelsel van bezuiniging, 't welk men tot elken prijs wil doordrijven, overeen zoude zijn te brengen.

Men beweert, dat het buitendien zeer bezwaarlijk zal zijn, om, zooals de zaken thans staan, eenige noemenswaardige inkrimping van uitgaven tot stand te brengen. Zoo men verneemt, zal de bezuiniging bij het departement van Oorlog, waarvan nog al eenige ophef is gemaakt, naauwelijks 25,000 fr. kunnen beloopen, terwijl de kosten voor het departement van Finantiën eer vermeerdering dan vermindering zullen opleveren. Het cijfer der geheele begrooting van uitgaven zal nagenoeg 116 à 117 millioenen francs bedragen.

Brussel, 25 *nov.* In 1849 zijn in het koningrijk geboren 133,103 levende, 6,182 doode kinderen — overleden 121,462 personen en 31,788 huwelijken gesloten. Uit het land vertrokken 5,652 en in het rijk kwamen met der woon 3,862 personen. Op 31 december 1848 bedroeg de bevolking 4,359,090 en op 31 december 1849 bereikte zij een getal van 4,370,882.

Antwerpen, 24 *nov.* Het reeds sinds een jaar opgevatte voornemen tot daarstelling eener stoomvaart-verbinding tusschen deze stad en New-York, schijnt thans zijne verwezenlijking nabij te zijn. Op dit oogenblik is de deelneming groot, van de 5000 actiën, tot een gezamenlijk bedrag van 2½ millioen francs, zijn er in België en Engeland reeds 3555 geplaatst; en wanneer, wat wij met zekerheid aannemen, het industriëele gedeelte van Duitschland en Zwitserland, van waar de grootste toevloed van passagiers en goederen verwacht moet worden, zich feitelijk en veelzijdig aan die stoomvaart-verbinding aansluit, dan durven wij deze onderneming met volle regt eene der voordeeligste en nuttigste van den laatsten tijd noemen. In de dienst zal voorzien worden, door vijf schroef-stoombooten, die tweemaal 's maands zullen vertrekken, waarvan elke 220 voet lang, 30 voet breed en 18 voet hoog zal zijn en een diepgang van 14 voet zal hebben. Volgens de tot nu toe vastgestelde bepaling bedragen de vrachten voor den overtogt; 1e. kajuit 500 fr. 2e. kajuit 300 fr., tusschendek 150 fr., de kost daaronder begrepen, en de goederen-vracht per ton van 20 centenaars of 40 vierkante voeten 30 fr. naar en 40 fr. van New-York, en kan men wel aannemen dat men zich bijna niet meer van zeilschepen naar New-York zal bedienen en voortaan zoowel passagiers als de ontzaggelijke massa's goederen, welke door Europa aan de nieuwe wereld worden toegezonden, grootendeels hunnen weg over hier zullen nemen.

FRANKRIJK.

Parijs, 24 *nov.* De voormalige gezant der republiek te Berlijn, de heer *de Persigny*, is heden morgen in de Hoofdstad aangekomen; hij begaf zich onmiddellijk naar het Elysee, alwaar hij een langdurig onderhoud met den President der Republiek had. Naar men wil zou hij door den Koning van Pruisen met belangrijke mededeelingen belast zijn.

— Ondanks de orde van den dag, waartoe men op gisteren in de Wetgevende Vergadering overging en niettegenstaande de verklaringen van den minister van Binnenlandsche Zaken daaromtrent gegeven, heeft deze besloten een inspecteur-generaal der gevangenissen naar Belle-Isle te zenden, ten einde hem verslag te doen omtrent den toestand dier gevangenis en van de gevangenen aldaar.

— Het dagblad *la Presse* heeft medegedeeld, dat het tegenwoordige ministerie door den President ontslagen was geworden, en dat een nieuw bewind met den heer *Molé* aan het hoofd, zou worden benoemd. Dit berigt heeft een zoodanigen indruk gemaakt en zooveel geloof gevonden, dat de bewindslieden het noodig hebben geoordeeld, hetzelve officiëel te doen tegenspreken.

Het verdient vermelding, dat de schrijvers van *la Presse* hebben medegedeeld, dat het ministerie ontslagen was om staatkundige beweegredenen. De heer *Persigny* is uit Berlijn teruggekomen, en volgens *la Presse*, heeft de President zijn ongenoegen aan den dag gelegd over de wijze, waarop de genoemde gezant zich van zijnen last had gekweten. De heer *Molé* zou hebben verklaard, dat hij bereid was om zich met de zamenstelling van een nieuw ministerie te belasten, onder voorwaarde, dat de Fransche regering de tot dus ver gevolgde staatkunde liet varen en zich, wat het Duitsche vraagstuk aangaat, aan Oostenrijk aansloot. De regering heeft het klaarblijkelijk van belang geoordeeld, aan deze en dergelijke geruchten onverwijld een einde te maken.

Langs buitengewonen weg.

Parijs, 25 *nov. des avonds te 8 ure.* Zes regementen zijn naar Metz en Luneville opgemarcheerd.

— De commissie tot onderzoek voor het aangevraagde krediet tot buitengewone wapening, is van oordeel dat Frankrijk neutraal behoort te blijven. De legitimisten en orleanisten zouden de staatkunde van Oostenrijk verdedigen.

— De *Assemblée nationale* en de *Gazette de France* zijn vrijgesproken van de beschuldiging van hoon jegens den president.

Laatste koers ter beurs van heden 5% 92 fr. 95 Ct.; 3% 57 fr.; Spanje 3% 33⅛.

Madrid, 20 *nov.* 3% 34⅞.

Binnenlandsche Berigten.

Amsterdam, 26 *nov.* De Provinciale Staten van Friesland besloten op voorstel van den heer *H. R. van der Haer*, der Hooge Regering, geen dank te betuigen voor de *f* 50,000, uit 's lands kas, tot de havenverbetering van Harlingen toegestaan, als zijnde eene som, te gering om er erkentelijk voor te zijn.

De Commissaris des Konings meende, dat in den tegenwoordigen tijd zulk eene subsidie reeds aanzienlijk was. (*A. C.*)

's Gravenhage, 26 *nov.* Eergisteren werd alhier vrij stellig verhaald, dat de ministers van Oorlog en Marine hun ontslag hadden gevraagd. Het verslag van de Tweede Kamer over de ontwerpen der begrootings-wetten, zou daartoe aanleiding hebben gegeven. De heer *Lucas*, bevreesd dat hij, hier blijvende, den aandrang, om de ministeriëele portefeuille niet neder te leggen, geen weerstand zou kunnen bieden, was, zeide men, uit dien hoofde op reis gegaan.

Gisteren was nog hetzelfde gerucht in omloop, maar vrij minder stellig. Men voegde er althans reeds bij, dat de minister van Marine zou aanblijven. Sommigen spraken echter toen ook van de aftreding des ministers van Justitie, doch anderen, ofschoon toestemmende, dat er voor hem in het bewuste rapport vrij wat meer reden bestond, om tot het ambteloos leven terug te keeren, dan voor zijne beide genoemde ambtgenooten, waren van oordeel, dat hij voor alsnog volstrekt daaraan niet dacht.

Wat nu van dit een en ander zij, zal spoedig moeten blijken. Het zijn de geruchten die in omloop zijn, doch die nog op weinige goede gronden schijnen te steunen. (*Hand.*)

Arnhem, 27 *nov.* Men verneemt dat bij gelegenheid van den brand te Elten in den nacht van 25 op 26 dezer, door een kind een pakje buskruid onder eene haag zoude zijn gevonden, in de nabuurschap van den brand. Het buskruid is in handen van den heer burgemeester gesteld. Men verneemt nader, dat 12 koebeesten en 8 varkens bij dien brand zijn omgekomen.

ARNHEM, 27 november.

Wij gaan voort met eenige hoofdaanmerkingen mede te deelen uit het verslag van de Commissie van Rapporteurs van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, over de staatsbegrooting voor 1851.

HOOFDSTUK V.

Het departement van Binnenlandsche Zaken.

§ 117. De aanvrage van niet minder dan ƒ 80,000 voor voorzieningen aan de oevers der rivier de Maas in het Hertogdom Limburg, heeft aanleiding gegeven tot de vraag, of de regering wel zeker is, dat deze voorzieningen in het belang des rijks moeten geschieden, en of het daarbij niet veeleer bijzondere en plaatselijke belangen geldt. De vroegere beschouwing der regering over dit punt, waarvan in § 85 van het verslag der Commissie van Rapporteurs over de staatsbegrooting van 1848 en 1849, wordt gewag gemaakt, zoowel als de gezegden, op blz. 5 van het meermalen aangehaalde rapport der heeren *Ferrand* en *van der Kun* voorkomende, geven aanleiding om deze vraag met eenigen nadruk te doen.

§ 122. De kostbaarheid van het onderhoud der wegen is op nieuw zeer in het oog gevallen. Die kosten klimmen jaarlijks, niettegenstaande sommige wegen, ten gevolge van het bestaan der beide spoorweglinien, minder dan te voren door zware lasten bedorven worden. Men meent te meer reden te hebben, zich daarover te beklagen, vermits, terwijl de kosten van onderhoud der wegen vermeerderen, de opbrengst der tollen afneemt. Twee oorzaken werken, naar het oordeel van zeer vele leden, tot dezen ongunstigen staat van zaken mede. In de eerste plaats komt, zoo als de regering bij de behandeling der begrooting van 1850 zelve erkend heeft, het gemis van een algemeen reglement van politie op de wegen hier zeer in aanmerking. Men meent dan ook op de vaststelling van zoodanig reglement met den meesten ernst te moeten aandringen. Maar in de tweede plaats heeft men reden om te betwijfelen, of van regeringswege wel altijd genoegzame zorg is gedragen, dat, als de geldleeningen voor door bijzondere personen of ondernemingen aangelegde, goede renten gevende wegen, geheel konden afgelost worden, die aflossing werkelijk heeft plaats gehad, en de wegen dus, zoodra mogelijk, aan den staat zijn vervallen; meenende men, dat wel eens de tot aflossing bestemde gelden tot den aanleg van andere wegen zijn gebruikt, die dan ten slotte een lastpost voor den staat worden.

Nog werd door sommige leden, bij gelegenheid dat zij op deze begrooting een post van ƒ 6400 voor het bouwen van een tolhuis op den weg van Breskens naar de Belgische grenzen aantroffen, de aanmerking gemaakt, dat ook ten aanzien dier tolhuizen hier en daar noodelooze weelde heerscht. Waar de kosten van het heffen van tollen de opbrengst overtreffen, moet men de tollen geheel afschaffen en allerminst fraaije nieuwe tolhuizen bouwen.

§ 127. Artikel 47 dezer begrooting, waaronder subsidiën voor de bekostiging van veelsoortige werken zijn uitgetrokken, heeft tot verscheidene bedenkingen aanleiding gegeven. De verdubbeling van het subsidie voor aflossing en rentebetaling der geldleeningen tot bevaarmaking van den Amstel, de Drecht en de Aar, is, naar het oordeel van eenigen, niet genoegzaam geregtvaardigd. — Met opzigt tot de bijdrage in de kosten der vergrooting van de haven van Harlingen, heeft men, ook met het oog op het deswege onlangs in de vergadering der Provinciale Staten van Friesland verhandelde, gevraagd, of men het reeds genoegzaam eens is over het met opzigt tot deze vergrooting te volgen ontwerp, en zoo ja, wat dan tot die kosten door de stad en de provincie zal worden bijgedragen. — Allermeest echter heeft men zich bezwaard getoond, dat de hier voorkomende lange lijst van bij herhaling verleende rijks-bijdragen, tot een gezamenlijk bedrag van meer dan ƒ 89,000, nog weder met een post van ƒ 50,000 voor nieuw te verleenen bijdragen en subsidiën sluit. Vooral de geheel onbestemde omschrijving van dien post moest aanstoot geven; maar bovendien kon men het niet goedkeuren, dat daarin eene doorgaande verhooging wordt opgemerkt. Op de begrooting van 1847, 1848 en 1849 werd daarvoor slechts ƒ 20,000 uitgetrokken. In 1850 klom de post tot ƒ 40,000 en thans is die weder ƒ 10,000 hooger. Men kan dit te minder billijken, omdat in den laatsten tijd bij de Provinciale Staten, die dan toch in den regel het nut van in hun gewest aan te leggen werken beter dan het algemeen landsbestuur kunnen beoordeelen, de loffelijke strekking wordt bespeurd, om door bijdragen uit de provinciale kas den aanleg van openbare werken te ondersteunen. Ten slotte verklaarden eenige leden zich bepaald tegen de verhooging van cijfer van den post; terwijl anderen de geheele aanvrage, die dan toch eigenlijk een onderdeel der onvoorziene uitgaven moest uitmaken, van de begrooting wilden doen wegvallen. Voor dit laatste was, naar de meening dezer leden, te meer grond, omdat, als zich in den loop des jaars de behoefte aan geldelijke tusschenkomst des rijks, ten aanzien van eenig werk van algemeen belang, openbaarde, deswege eene afzonderlijke wet kon worden ingediend. Maar wat hiervan ook zijn mogt, men kwam daarin overeen, dat, indien de post van ƒ 50,000 op de tegenwoordige begrooting behouden moest blijven, deze in een afzonderlijk artikel behoorde te worden openomen, opdat niet een in algemeene bewoordingen toegekend bedrag zou kunnen worden gebruikt tot verhooging van op de begrooting voor een bepaald doel toegestane sommen, of omgekeerd.

VIIIste Afd. *Onderwijs.*

§ 130. Terwijl de gevoelens der leden verdeeld waren over de strekking en het nut van het staatsexamen voor de toelating tot de academische lessen, zoo als dit vroeger was ingerigt, werd de verandering, gedurende den loop des jaars in dat staatsexamen gebragt, slechts door weinigen voorgestaan. De meeste leden meenden, dat, indien dit onderzoek op den tegenwoordigen voet moest blijven plaats hebben, het veel beter ware, de geheele zaak te laten varen.

Eenige leden ontwikkelden nog eene andere bedenking. Zij meenden, dat het staats-examen, zoo als dit vroeger gehouden werd, tot »de inrigting van het openbaar onderwijs" behoorde, bij art. 194 der grondwet bedoeld, en dat derhalve daaromtrent geene verandering tot stand kon worden gebragt, dan door de wetgevende magt. Geheel de in 1850 te dezen aanzien genomen maatregel was dus in hun oog onwettig. Wilde men een ander gevoelen aannemen, dan had men ook, bij de behandeling der scheepvaartwetten, aan den Koning de hem bij het Indisch regerings-reglement voorbehoudene bevoegdheid tot het wijzigen der Indische tarieven van in- en uitgaande regten, niet mogen betwisten, op grond dat die reglementen volgens art. 59 der grondwet voortaan door de wet moesten worden vastgesteld. Door andere leden werd daarentegen de wettigheid van het jongste besluit wegens het staats-examen verdedigd. Zij beweerden, dat het tot ongerijmde gevolgtrekkingen leiden zou, indien tusschentijds, vóór het tot stand brengen der wetgeving op het onderwijs, alle verandering, hoe gering ook, in de deswege bestaande verordeningen was uitgesloten. Met name achtten zij het van belang, dat de bevoegdheid, bij de wet op het lager onderwijs van 1806 aan het uitvoerend gezag gegeven, om sommige daartoe betrekkelijke punten zonder tusschenkomst des wetgevers te regelen, gehandhaafd bleef.

IXde Afd. *Kunsten en wetenschappen.*

§ 138. Hoe veel prijs men ook op de meest mogelijke spaarzaamheid in alle takken van beheer stellen moge, hebben toch verscheidene leden gemeend, bepaald hunne tevredenheid te moeten betuigen, dat deze afdeeling der begrooting geene blijken droeg van de neiging tot verdere vermindering, die hier al ligt overdrevene karigheid zou worden. Intusschen is men, minder omdat daardoor aanleiding tot bezuiniging zou kunnen worden gegeven, als wel in het belang der kunsten en wetenschappen zelve, teruggekomen op den in het vorig jaar geuiten wensch, dat thans afzonderlijk bestaande verzamelingen zooveel mogelijk mogen worden vereenigd. Men heeft met genoegen uit de Memorie van Toelichting tot dit hoofdstuk gezien, dat de regering de aandacht op dit punt gevestigd houdt, al is zij er dan ook nog niet in geslaagd, te dien aanzien verbetering tot stand te brengen. Onder de denkbeelden, in dezen zin gedurende de overweging van dit onderdeel der begrooting in sommige afdeelingen geopperd, behoorde de vereeniging der Leidsche verzameling van penningen en munten, waarvan onder *c.* en *d.* van art. 81 wordt gewag gemaakt, met het koninklijk penningkabinet te 's Gravenhage, alsmede de vereeniging van de verzameling van Japansche voorwerpen, die van doctor *von Siebold* afkomstig is, met de gelijksoortige verzameling, in der tijd door den heer *Overmeer Fischer* afgestaan. Die laatste verzameling, men erkent dit, zou echter niet uitgebreid kunnen worden, indien daarvoor geen beter locaal te vinden ware. Zij is thans reeds slechter geplaatst, dan zij verdient.

§ 141. Eenige leden konden de verpligting voor den staat niet inzien, om tot de kosten van bewaring der provinciale archieven bij te dragen. Andere leden beweerden daarentegen, dat die verpligting uit den vroegeren staatkundigen toestand onzes lands van zelve voortvloeit. Wel verre van op dit punt de bemoeijenis der regering te willen inkrimpen, meenden zij, dat er van rijkswege een algemeen toezigt op de provinciale archieven, die toch grootendeels van den vroegeren souverein afkomstig zijn, gehouden wierd, met welk toezigt de rijks-archivarius welligt zou kunnen worden belast. Enkele partiële verzamelingen, zoo als de archieven van de voormalige vijf kappittelen te Utrecht, zouden misschien naar 's Gravenhage kunnen worden overgebragt.

De leden, die voor eene meer regtstreeksche zorg van staatswege voor de provinciale archieven gestemd waren, konden niet goedkeuren, dat thans de rijkstoelage voor den archivarius in Friesland, even als vroeger die voor een archivarius in Groningen, was ingetrokken.

§ 146. Algemeen verlangt men met de inzigten der regering omtrent de reorganisatie van het Koninklijk Nederlandsch Instituut bekend gemaakt te worden. Vermits, naar het oordeel van vele leden, het geenszins aan die instelling zelve te wijten is, dat daaraan nog geene verbeterde inrigting is gegeven, zou men het billijk achten, dat het subsidie daarvoor bij voorraad tot het oorspronkelijk bedrag opgevoerd, en dus b.v. tot dat bedrag voor den tijd van zes maanden op deze begrooting uitgetrokken wierd. Gedurende dien termijn vleit men zich, dat de hervorming in stand zou kunnen worden gebragt; in welk geval de uitbetaling van het subsidie, zoo dit voortdurend wordt vereischt, eene zaak van latere zorg zou zijn.

§ 151. Ook aangaande de regeling van het lot der academie te Delft, moet men zwarigheid maken, het artikel der staatsbegrooting, waarin daarvan gewag wordt gemaakt, zoo als het daar ligt, goed te keuren. Het geldt hier toch ontwijfelbaar eene staatsinstelling, waarvoor uitgaven worden gedaan, die, zullen zij wettig zijn, op de staatsbegrooting moeten voorkomen, al ware het ook, dat zij uit bijdragen van particulieren aard bestreden wierden. Naar veler oordeel zou het verkieslijk zijn, dat ook voor deze instelling eene afzonderlijke begrooting wierd tot stand gebragt. Tevens meent men op de bespoediging harer reorganisatie te moeten aandringen. Verscheidene leden wenschten de instelling, maar als een zuiver polytechnisch instituut, behouden te zien.

XIde Afd. *Nederlandsche Staats-Courant en Staatsblad.*

§ 158. De toezegging, in het vorig jaar van regeringswege gedaan, dat zij trachten zou, aan de *Staats-Courant* eenen hoogeren rang onder de openbare dagbladen te verzekeren, door dat blad in belangrijkheid te doen toenemen, is tot nu toe niet vervuld. Men meent, dat zonder veel moeite en omslag reeds dadelijk de *Staats-Courant* aan de bevordering van de wetenschap der statistiek, meer dienstbaar zou kunnen worden gemaakt.

XIIde Afd. *Nationale nijverheid.*

§ 160. Na hetgeen in het verslag wegens de begrooting van 1850 gezegd is omtrent het onhoudbare van het beginsel van bescherming, dat aan de premiën tot aanmoediging der visscherijen ten grondslag ligt, acht men het noodeloos thans bepaald op deze beschouwing terug te komen. Zij schijnt trouwens door de regering te worden gedeeld, die stellig eene trapswijze vermindering dezer premiën toezegt. Intusschen men heeft, bij het inzien van dit onderdeel der begrooting, waaruit blijkt dat voor de bedoelde premiën nagenoeg dezelfde som wordt aangevraagd, als in 1849 daarvoor werkelijk is uitgegeven, moeten betwijfelen, of die trapsgewijze vermindering wel reeds werkelijk is aangevangen. In allen gevalle schijnt het belang der reederijen mede te brengen, dat van nu af het tijdstip bepaald worde, waarop de premiën geheel zullen ophouden.

XIIIde Afd. *Opperhoutvesterij.*

§ 167. Met nadruk is door eenige leden het gevoelen voorgestaan, dat de betrekking van advocaat-consulent bij dezen tak van beheer, geheel moest worden afgeschaft, daar, indien de opperhoutvesterij regtsgeleerde voorlichting noodig had, deze door de rijks-advocaten kon worden verstrekt.

HOOFDSTUK VI.

Het Departement voor de Zaken der Hervormde Eeredienst, enz.

§ 172. Vele leden hebben hunne bevreemding niet kunnen verbergen, dat de regering in den loop van het ten einde spoedende jaar niet tot eene beslissing gekomen is omtrent de vraag, of de beide departementen van Eeredienst al dan niet afzonderlijk behouden zullen blijven. Het is waar, de regering maakt, blijkens de Memorie van Toelichting tot de hoofdstukken VI en VII der begrooting, deze beslissing afhankelijk van eene uit den boezem der kerkgenootschappen zelve uitgaande herziening der reglementen en verordeningen, waardoor die kerkgenootschappen thans aan den staat gehecht zijn, maar eenige leden meenden toch, dat zij, blijvende binnen de grenzen, haar door de grondwet afgebakend, zich ten aanzien dier organisatie niet zoo geheel lijdelijk had behooren te gedragen, en wel iets had kunnen doen, om de losmaking der banden, die het hier geldt, te bevorderen. In allen gevalle wenscht men nader met de bedoelingen en inzigten der regering op dit punt bekend te worden gemaakt.

Eenige leden stellen daarop te hoogeren prijs, omdat zij de dadelijke opheffing der departementen van Eeredienst even mogelijk als wenschelijk achten, en de meening voorstaan, dat voor het nemen van dien maatregel ten minste de nieuwe regeling van het inwendig beheer van het hervormde kerkgenootschap, niet behoeft te worden afgewacht. Verscheidene andere leden daarentegen wilden voor die reorganisatie niets beslist hebben en berustten dus in zoo verre in de aan den dag gelegde zienswijze der regering, terwijl eindelijk nog weder anderen als hun gevoelen te kennen gaven, dat, ook wanneer de bedoelde nieuwe regeling daar was, de opheffing der departementen van Eeredienst hun nog bedenkelijk zou voorkomen. Het gold hier, zeiden zij, eene zeer kiesche en teedere aangelegenheid, waarbij meer dan bij eenige andere op de denkwijze der bevolking moest worden gelet.

Overigens kwamen velen daarin overeen, dat indien de beide departementen van eeredienst een afzonderlijk bestaan bleven behouden, ook weder een bepaald minister aan het hoofd van ieder departement moest worden gesteld. De belangen der onderscheidene kerkgenootschappen waren toch, ook indien die kerkgenootschappen de meest mogelijke zelfstandigheid verkregen, van zoodanig gewigt, dat zij nooit anders dan met de meeste behoedzaamheid en zorg moesten worden behandeld, en wel ook in den ministerraad bepaalde verdedigers vereischten.

IIIde Afd. *Israëlitisch kerkgenootschap.*

§ 175. Het heeft de opmerking getrokken, dat van de som, in deze afdeeling uitgetrokken, niet minder dan ⅓ enkel voor administratie-kosten besteed is.

(Vervolg hierna.)

Mengelwerk.

Het Verslag van de commissie der rapporteurs, betrekkelijk het derde hoofdstuk der begrooting, het departement van Buitenlandsche Zaken.

II.

Niet zeer duidelijk is ons wat er bedoeld wordt in § 41: »Eenige leden hebben verklaard de verhoo»ging der bezoldiging van den te Frankfort residerenȢden gezant alleen in zoover goed te keuren, als zij »het gevolg schijnt van het voornemen, om aan dien »gezant zijne dubbele betrekking te ontnemen en »hem uitsluitend voor Nederland en Limburg, niet »meer voor Luxemburg, te doen optreden. Zij ach»ten het, onder de tegenwoordige omstandigheden, »een punt van hoog gewigt, dat deze afscheiding »werkelijk plaats vinde. De Nederlandsche belan»gen, zeiden zij, behooren in Duitschland geheel »afzonderlijk en afgescheiden van al wat daaraan »vreemd is, te worden vertegenwoordigd."

Vooreerst begrijpen wij niet regt waarom de bedoelde gezant eene *verhooging* van bezoldiging zou bekomen, als men hem van een gedeelte zijner functiën ontheft. Of onderstellen welligt de bedoelde leden, dat de heer VON SCHERFF thans niet alleen door onze regering, maar ook tevens door die van Luxemburg wordt bezoldigd? Indien die onderstelling juist is, dan moeten wij slecht onderrigt geworden zijn, toen men ons verzekerde, dat dit laatste het geval niet was; ook meenen wij, dat onze regering, toen zij, reeds eenige jaren geleden, de op de begrooting gebragte, maar nog nooit uitbetaalde, traktementsverhooging des bedoelden gezants voorsloeg, daartoe geenszins als beweegreden opgaf, dat er eene Luxemburgsche toelage zou vervallen. Wat daarvan zij, zal nu nader uit de antwoorden der regering moeten blijken. Intusschen zien wij het groote voordeel niet in, 't welk de afscheiding der Luxemburgsche volmagt van de Nederlandsche hebben zou, wanneer men toch met de laatstgenoemde de Limburgsche volmagt vereenigd wil laten. Limburg immers is ook een Duitsche Bondsstaat, en kan ons dien ten gevolge evenzeer in onaangenaamheden wikkelen als Luxemburg. Wij zijn met Limburg in eene zeer valsche positie: het hertogdom is Duitsche Bondsstaat en Nederlandsche provincie tevens. Het verkieselijkste ware welligt, den bedoelden gezant, wil men althans vermeerdering van personeel vermijden, twee afzonderlijke geloofsbrieven te geven, éene van den Koning der Nederlanden, en éene van den Hertog van Limburg. Dezelfde persoon toch kan zeer wel door verschillende regeringen gemagtigd zijn. Duitsche hoven leverden daarvan menigmaal het voorbeeld. Zoo komt, onder anderen, te Weenen, de heer DE PHILIPSBORN voor, als diplomatisch agent van Mecklenburg-Schwerin, Mecklenburg-Strelitz, Oldenburg, Reuss en Schwartzburg. (Zie *Almanach de Gotha*, 1850.)

In § 42 wordt er gevraagd: »of er wel een afdoend »nut in gelegen is, dat Nederland bij de Ottomanni»sche Porte een minister-resident bezoldigt? — Zou," vroeg men, »in den tegenwoordigen stand van za»ken, een consul-generaal niet volkomen genoegzaam »zijn, om de Nederlandsche belangen te Konstanti»nopel voor te staan?" Wij gelooven dat, inzonderheid bij de Porte, een diplomatisch agent, mits met de vereischte kunde van handels-aangelegenheden toegerust, veel nuttiger zijn kan dan een bloot consulair agent; terwijl de bezoldiging niet beduidend behoeft te verschillen. Immers, indien men aan eenen consul-generaal te Smyrna *f* 6000 toelegt, zoo zou een consul-generaal te Konstantinopel er wel *f* 8000 moeten hebben. En wat bekomt thans de zaakgelastigde aldaar? *f* 10,000. Iets anders is het of onze missie te Konstantinopel en te Smyrna wel een zoo talrijk personeel behoeven?

Behalve dien vreemden *predikant* toch, van het Smyrnasch consulaat-generaal, over wien ook het Verslag in § 48 zijne verwondering uit, is die zending mede verrijkt met eenen *tolk*, eenen *tweeden tolk* en eenen *kanselier*; zouden die twee tolken zoo veel werk hebben, dat men geenen hunner tevens met de functiën van kanselier konde belasten? Hetzelfde geldt omtrent den kanselier te Konstantinopel. Ook in het Verslag, § 40, straalt zeer weinig geloof aan de noodzakelijkheid dier titularissen door. Zij worden er als het ware, gerangschikt onder »het gevolg" van onze ministers-residenten. En deze beschouwing zou wel zeer gegrond kunnen wezen; want zijn die »kanseliers" inderdaad [illegible] dan particuliere secretarissen of klerken der [illegible] diplomatische of consulaire agenten? Wij zouden zoodanigen ambtenaar, uit 's lands [illegible] bezoldigd, begrijpen, in zoodanige oorden waar [illegible] diplomatische of consulaire missie slechts uit éénen [illegible] bestaat; doch waar een *secretaris*, waar *tolken* aanwezig zijn, kunnen wij denzelven niet anders dan — gelijk ook het Verslag doet — als »noo[illegible] weelde" beschouwen.

In § 43 geven verscheidene leden den wensch te kennen dat besloten wierd tot herstelling van ons gezantschap in Hannover, en dat aan dezen gezant dan weder, even als vroeger, de zorg voor de handelsbelangen in de Hanzesteden wierd opgedragen. Met de herstelling van een *gezantschap*, tot het bedoelde einde, schijnen onze finantiële omstandigheden weinig te strooken. Veel doelmatiger zou het ons, ook uit anderen hoofde, voorkomen, dat men zich vergenoegde met eenen zaakgelastigde bij de regeringen van Hanover en de Hanzesteden. Daartoe zou eene jaarwedde van *f* 7000 toereikend kunnen wezen, terwijl voor een gezantschap, uit gezant en secretaris bestaande, voor het minst *f* 12,000 zouden worden gevorderd.

Teregt schijnt, onzes inziens, het Verslag verontwaardigd over een *wachtgeld* van *f* 2000, sedert *zestien* jaren toegelegd aan eenen gewezen consul te Tripoli, en zulks nog wel terwijl de werkelijke consul te dier plaatse, slechts eene jaarwedde van dezelfde som (*f* 2000), trekt. Inderdaad, het is den spot drijven met alle billijkheid en eerbied voor 's lands gelden; aan eenen eenvoudigen consul *f* 2000 wachtgeld te geven, terwijl men aan hoogeren rang bekleedende secretarissen en raden van legatie slechts *f* 1000 of *f* 800 toelegt. Het ware wel wenschelijk dat dienaangaande een reglement wierd vastgesteld; in voege dat ambtenaren en schatkist niet langer afhankelijk bleven van de willekeur eens ministers.

Hoogst doelmatige vragen worden er door het Verslag aan het ministerie van Buitenlandsche Zaken gerigt, b. v. in § 31: »Men verlangt met juistheid »te kennen wat van regeringswege gedaan is, om de »voor eenige maanden tot stand gebragte scheepvaart»wetten buiten 's lands ter algemeene kennis te bren»gen; op welk tijdstip de deswege gedane aanschrij»vingen of mededeelingen zijn afgezonden, en in hoe »verre de Nederlandsche agenten buiten 's lands de »voorschriften, hun in dit opzigt gegeven, *met den »vereischten ijver zijn nagekomen?"*

Zoo oefent de Kamer eene zeer heilzame contrôle uit. Belangrijke vragen worden gesteld in § 32. »Tevens acht men het van belang, te dezer gelegenheid eenige mededeelingen te erlangen omtrent den invloed, dien het door Nederland gegeven voorbeeld der aanneming van een vrijgevig stelsel omtrent de scheepvaartwetgeving, op andere Staten heeft uitgeoefend. Heeft men van onze zijde de vreemde regeringen tot het navolgen van dit voorbeeld aangemoedigd? en zoo ja, welke resultaten hebben deze pogingen dan reeds opgeleverd? Wordt het reciprociteits-stelsel ten onzen opzigte toegepast in die landen, waar wij er volgens de daar bestaande wetten regt op hebben? en zoo neen, laat de regering zich dan aan deze zaak gelegen liggen? Nog wenscht men te weten, of het tot stand brengen onzer nieuwe scheepvaart-wetgeving eenige bepaalde schikking of overeenkomst met Groot-Brittannië tengevolge heeft gehad?"

Zoodanige vragen doen de Memorie van Antwoord met dubbele belangstelling te gemoet zien.

Advertentiën.

Bevallen van eenen ZOON, Vrouwe *C. S. S. VAN ORSOY VEEREN*, Geb. *VAN ECK*.

ARNHEM, den 23sten November 1850.

Heden overleed na eene korte ongesteldheid onze Broeder *BERNARDUS WILLEM*, in den ouderdom van ruim een en vijftig jaren.

JOHs. WENTINK.

Mede uit naam van mijne Zusters.

ARNHEM,
den 24sten November 1850.

Strekkende deze tot bijzondere en algemeene kennisgeving.

---

† † † Mr. *VAN DAALEN* en *J. KUIJK*, Notarissen te *Wageningen*, zullen namens hunnen Principaal, op Dingsdag 3 December 1850, 's middags precies ten 12 ure, ten huize en Herberge van *JACOB VAN DE POLL*, aan het *Lexkesveer*, aan de meestbiedenden, op dag verkoopen:

a. 58 perceelen ZWARE DENNEN, staande op den *Dorskamp*.

b. 18 perceelen zwaar EIKEN TABAKSHOUT, staande langs den Straatweg en op de glooijing van het Buitengoed *Belmonte*;

en *c.* 3 perceelen gehakt EIKEN TABAKSHOUT, gelegen op *Belmonte*.

Alles onder *Wageningen*, van welke perceelen *ANTHONY PETERS*, Opzigter op *Belmonte*, aanwijzing zal doen.

---

† † † De Notaris *C. E. STOLK*, te *Bemmel*, zal op Donderdag den 5den December 1850, des voormiddags te 9 ure, ten huize van *P. VAN ERP*, te *Bemmel*, in het openbaar verkoopen:

200 zware EIKEN-, IJPEN-, DENNEN- en LINDENBOOMEN op het Landgoed *de Plak*, onder *Bemmel*.

---

† † † Op den 5den December 1850, des voormiddags te 11 ure, ten huize van de Wed. *DE ROOS*, aan *de Steeg*, ten overstaan van den Notaris *VAN ROSENTHAL*, verkooping van eene menigte perceelen zware EIKEN-, BEUKEN- en DENNENBOOMEN, mitsgaders EIKEN AKKERMAALSHOUT; alles staande onder den Huize *Middagten*.

VERKOOPING

van eene belangrijke partij Zware EIKEN, BEUKEN, DENNEN en PEPPELEN BOOMEN, geschikt tot Palen, Bergroeden en ander Timmerhout, staande op de Erven *Laarberg* en *Helhorst*, onder *Geesteren*, Gemeente *Borculo*, op Woensdag den 18 December 1850, des voormiddags ten 10 ure, ten huize van den Landbouwer op voornoemd Erve *Laarberg*.

BRIEF aan *DU BARRY & Co.*

Cork, *Patrick-st.* 12, 4 April 1849.

MIJNE HEEREN! — Ik heb Uw REVALENTA ARABICA toegediend aan een Meisje van 15 jaren, (mijn Dochtertje), die sedert de laatste 4 jaren onophoudelijk moest braken. Den vierden dag, dat zij Uw REVALENTA is begonnen te eten, hielden de Brakingen geheel op en heeft zij die sedert niet weer gehad; hare gezondheid is dienvolgens veel verbeterd.

WILLIAM MARTIN.

Cork, 30 Augustus 1849.

MIJNE HEEREN! — Mijn Dochtertje heeft hare Ziekte niet terug gekregen, ofschoon het reeds 4 maanden geleden is; dat zij Uw REVALENTA ARABICA niet meer gebruikte. Zij is schoon geworden en geestig ook, tot groote verwondering van hen, die getuigen waren geweest van haar lijden gedurende zoo vele jaren.

Uw toegenegene *WILLIAM MARTIN.*

De REVALENTA, een Meel, dat meer als Voedsel, dan wel Medicijn gebruikt wordt, is in onderstaande DEPôTS in Blikken Doozen van 1, 2, 5 en 12 ℔ te bekomen voor 2 fl., 3½ fl., 8 fl., 16 fl.

Amsterdam, Verkoophuis.	Kampen, Jvr. M. Vooght.
Alkmaar, J. Brongers Gz.	Leiden, A. Dirks.
Almelo, C. Rossmark.	Leeuwarden, S. P. Postma.
Apeldoorn, B. Tideman.	Maastricht, Primavési ainé.
Assen, H. P. A. v. Gorcum.	» Primavési cadet.
Arnhem, Tikkel.	Middelburg, J. C. Kries.
Breda, Wed. J. Julianus.	Monnikendam, P. de Boer, Pz.
's Bosch, F. L. Welsch.	Nijmegen, Gebr. Swemmelaar.
Bergen-op-Zoom, D. Pouwels.	Nieuwe Diep, T. Groen.
Delft, J. T. Wagner.	Roermonde, J. J. Romen.
Dordrecht, J. Veth.	Rotterdam, J. A. Klinger en Comp.
Dokkum, A. Schaafsma.	Schiedam, Mej. A. B. Roepius.
Deventer, Wed. S. F. Louwerens.	Sneek, P. T. Potma.
» J. Muller.	Tiel, L. Ulfelder.
Gouda, A. Goedraad.	Utrecht, Ferd. Meijer.
Gorinchem, H. Bodery.	Wageningen, W. J. Tibout.
Groningen, R. Hartman.	Zutphen, J. H. A. Wanaleven.
Goes, J. C. Vreeke.	Zutphen, IJ. D. Ulderink.
Haarlem, J. Larsen.	Zwolle, A. A. v. d. Kolk.
's Hage, Sack en Co.	
Harlingen, L. P. Mirande Pz.	
Hoorn, L. B. Ruttenberg.	

Buikloop, (diarrhee) en andere ongesteldheden der ingewanden worden door de Pillen van HOLLOWAY genezen.

In dit jaargetijde, zijn de ongesteldheden op de ingewanden vrij algemeen, en worden veelal veroorzaakt door overmatig gebruik van groenten en fruit. Men gebruike dan de Pillen van *HOLLOWAY*, welke van een zoo versterkenden aard zijn, dat zij spoedig de maag herstellen en de spijsvertering bevorderen. Ook worden gal en leverziekten door dezelve genezen: daarom kunnen diegenen, welke de Oost-en West-Indiën bewonen, geen beter middel bezigen dan deze Pillen. Ook als huismiddel zijn dezelve onvergelijkelijk; zij kunnen gerustelijk gebruikt worden door personen van bieder geslacht en in elken leeftijd.

Door het vermeerderd debiet, zijn de Prijzen thans de volgende.

Doosjes Pillen van *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3.30, *f* 7.75, *f* 15.50, *f* 23.50; *Potjes Zalf* van *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3.30, *f* 8.15, *f* 15.90, *f* 23.90.

Zijn op *franco-aanvrage* à contant te bekomen bij den Heer *J. STRAATMAN*, Hoofddepôthouder te *'s Hertogenbosch*; den Heer *F. ROMEIJN Fz.*, Depôthouder te *Arnhem*; den Heer *E. ADAMA*, Depôthouder te *Amsterdam*; alsmede *Londen*, Strand 244, *HOLLOWAY'S* Etablissement.

Waterhoogte te Arnhem.

27 Nov. 2 El 8 Palm 5 Duim, gew. 11 D. gev. 0 D.

[illegible] dezer courant is *f* 5 in de drie maanden. Afzonderlijke nommers 10 cents. Advertentiën van één tot vijf regels *f* 1.00 [illegible] elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt voor elke plaatsing.

Te Arnhem bij G. J. THIEME, Boekdrukker.